

U_n

assaig

sobre Foix

Antoni Martí va guanyar en la convocatòria del 1997 el premi d'assaig Joaquim Xirau amb el treball titulat *J. V. Foix o la solitud de l'escriptura*, el qual ha aparegut —ja amb data de 1998— a la col·lecció «Llibres a l'abast» d'Edicions 62. L'autor hi desenvolupa un seguit d'idees per a la interpretació de l'obra de J. V. Foix, en especial la dels primers anys. És aquest un tema que en els darrers temps ha ocupat força els especialistes. Pensem en els diversos articles de Gabriella Gavagnin a la revista *Els Marges* a propòsit de *Gertrudis*, el discurs de Joaquim Molas d'accés a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (també dedicat a la lectura de *Gertrudis*) i especialment la intervenció de Josep M. Balaguer en el darrer simposi de literatura comparada celebrat a València l'abril del 1997. La ponència, titulada *J. V. Foix i la primera avantguarda francesa*, ja ha estat publicada i és prou important com perquè no passi desapercebuda.

Tampoc no hauria de passar desapercebut el llibre que ara ens ocupa. Antoni Martí hi apunta unes línies d'anàlisi ben suggerents, les quals parteixen de dues idees bàsiques. La primera, la reflexió a propòsit del fet que Foix opti pel dietari —el cèlebre *Diari 1918*— a l'hora de donar forma aparent a bona part de la seva activitat literària. Per a Martí, i d'acord amb Bakhtin, aquesta tria és fonamental perquè «el gènere és una forma d'interpretació de la realitat per part d'un autor que, a l'hora d'escriure, veu aquesta realitat amb els ulls d'un determinat gènere» (pàg. 16). A partir d'aquí neix la segona de les idees, la que ja s'explicita en el títol del llibre: la literatura com a espai de solitud de l'escriptor, com a forma de generar una realitat que li permeti quedar-se a soles amb la pròpia escriptura.

A través d'aquestes qüestions, i amb el recolzament d'un aparat teòric important, especialment sobre allò que en diem «la literatura del jo» (Girard, Barthes, Blanchot, Canetti, etc.), Antoni Martí s'endinsa en les motivacions últimes de Foix a l'hora de fer literatura. A partir d'aquestes dues idees bàsiques l'anàlisi es diversifica i apunta diferents línies de treball o diverses vies per a la reflexió: el subjecte foixià en un model

Antoni Martí
J. V. Foix o la solitud de l'escriptura
Barcelona, Edicions 62, 1998
213 pàgs.

d'autobiografia fonamentada en la ficció creativa, la complexa relació entre realitat i discurs literari, la dificultat per a abastar el món, l'escriptor com a individu recreador però també recreat, el concepte de sinceritat i de construcció de la pròpia consciència, etc. I és que, per a Foix, l'autobiografia i el dietari no són altra cosa que literatura. La vida, en tant que és literaturitzada, deixa de ser realitat i ja no pot remetre «a cap esdeveniment verificable fora de l'àmbit de la poesia» (pàg. 45). És en aquest sentit que l'opció del dietari com a gènere esdevé fonamental: la literatura acaba engolint fins i tot el dia a dia, tot el que passa al llarg del dia. D'aquí que l'escriptor resti aïllat en l'espai que ell mateix ha creat i fora del qual no hi ha res on pugui reconèixer-se.

A partir de tot això, l'autor ens fa veure on és realment la modernitat de Foix i per què aquesta modernitat no ha de relacionar-se necessàriament amb les propostes de l'avantguarda més característica. En aquest sentit, són molt interessants les comparacions amb Reverdy

i Bataille o el que se'n diu sobre el distanciament respecte a les propostes del surrealisme. Antoni Martí condueix aquest seguit de reflexions fins a una hipòtesi —segurament més arriscada— d'interpretació de l'evolució de l'obra foixiana, la qual passaria per una primera fase de desintegració del jo i una segona —després de *KRTU*— d'intent de redreçament.

Val a dir que, en certa manera, la mateixa preocupació de Martí per les qüestions de gènere podem aplicar-les al llibre que tenim al davant. No oblidem que el premi obtingut és d'assaig i que un assaig és, per definició, un tempteig, una prova. D'aquí que hàgim de parlar de formulació d'hipòtesis més que de demostració de tesis. Per això la reflexió especulativa —lúcida i suggerent, això sí— passa per davant del que pròpiament és la recerca literària, a no ser que admetem que els estudis literaris poden ser bàsicament especulatius. No ens ha d'estranyar, doncs, que, volgutament, la conclusió final sigui ben mins: «una obra com aquesta obre un buit, un temps de silenci, una pregunta sense resposta, provoca un esquinçament sense reconciliació davant el qual restem obligats a interrogar-nos» (pàg. 185). Perquè la intenció última no és arribar a unes conclusions sinó «assajar» una sèrie de reflexions. Per això no podem queixar-nos si no se'n dona en nota la procedència de totes les referències, si a vegades l'autor s'allarga en excursions teòrics o en digressions sobre altres poetes que van una mica més enllà de l'anàlisi intertextual, si les idees sobre l'evolució de l'obra foixiana queden molt poc desenvolupades, si s'endinsa en comparacions que no semblen especialment rendibles (el cas de Proust, per exemple) o si para poca atenció al context poètic català en el qual Foix es movia (en aquest sentit, segur que donarien per molt els lligams amb Folguera o la interpretació del que hi ha al darrera dels famosos «catalans de 1918» i de la mítica data, aspectes tots ells que només queden apuntats). Tot això, és clar, no treu mèrit al llibre, però potser el situa en la perspectiva adequada per a entendre què ens ofereix.

